

ב"ה

בדרך הב"ד

ערבוב השטן

ראש השנה

לקו"ש חכ"ד ראש השנה

גליון כ"ט

**אמנם צריך לערבב את השיטן, אבל
למה מונעים מבנ"י זכויות בשביל זה?**

נכתב על ידי

ארי' לייב הכהן הענדל

אתונה, יון

לקבלת הגליונות, הקדשות, הארות והערות צרו קשר:

Bederech.Chabad@gmail.com

להצטרפות לקבוצת הוואצאפ:

חכמה

הרעיון של השיחה בנקודה

איך שייך לערבב את השטן שלא ידע שהיום ראש השנה - הרי זה דבר הכי מפורסם, נדפס בלוחות וכו'?

ערבוב השטן הכוונה שגורמים לקטרוגו להיות בחלישות, שלא ישתדל בזה כל כך.

בינה

התוכן של השיחה

פתיחה:

אחד הטעמים לכך שלא מזכירים את ענין ראש חודש בתפילות ראש השנה, הוא "לערבב השטן, שלא ידע שהיום הוא ראש חודש תשרי (ולא יבא לקטרג)". וענין זה מוזכר גם כטעם על כך שלא מזכירים (מברכים) את חודש תשרי בשבת שלפניו (כמו שבדרך כלל עושים בשבת שלפני ראש חודש – שבת מברכים).

שאלות:

הרי ה"שטן" הוא מלאך המופיע לפני בית דין של מעלה וכו', וכפי קרואים מפורש בספר איוב (בתחילתו) שביום הדין (ראש השנה) השטן בא "להתייצב על ה" בתוך בני האלקים – אז איך שייך לומר שיכולים לערבב ולהטעות אותו בכזה דבר פשוט, שבגלל המנהגים הוא לא יידע שהיום ראש השנה – דבר הכי מפורסם, נדפס בלוחות וכו' וכו'?

הזכרת ראש חודש – קידוש החודש:

הלבוש בהביאו את הטעם כדי לערבב את השטן, מוסיף בלשונו ואומר "שלא ידע יום שהוא ראש השנה כיון שלא קדשוהו".

ועל פי זה הי' אפשר לבאר את ענין ערבוב השטן, ובהקדים:

ידוע שקביעות החדשים תלוי' דוקא בבית דין של מטה, היינו שיום מסויים יהי' ראש חודש (לא מפני שביום זה הי' מולד הלבנה, או שהייתה יכולה להיראות, אלא) רק מפני שבית הדין קידשו וקבעו יום זה להיות ראש חודש, ועל ידי קביעה זו מתקדש היום להיות ראש חודש [ועד כדי כך זה מסור בידי בני', אשר "כשמתכנסין מלאכי השרת לפני הקב"ה לומר אימתי ראש השנה ואימתי יום הכיפורים, הקב"ה אומר להם לי אתם שואלים, אני ואתם נלך אצל בית דין של מטה"].

ועל פי זה, על ידי שבנ"י לא מזכירים את ענין ראש חודש בתפילות, והעדר ההזכרה בשבת שלפניו, היום של ראש השנה כאילו לא נקבע להיות ראש חודש תשרי, וממילא השטן לא יודע (בוודאות?) "יום שהוא ראש השנה".

ראשית, על אף שלא מזכירים את ענין ראש חודש, ישנם כמה וכמה ענינים מהם ניכר ובהדגשה שיום זה הוא ראש השנה (שהוא ראש חודש תשרי), אז איך שייך לומר שמצד זה ש"לא קדשוהו" [במובן מסויים, שהרי את ראש החודש עצמו (לא הזכרתו) הלל הנשיא כבר קבע], השטן לא יידע שיום זה הוא ראש השנה?

ובעיקר, הטעם לערבב את השטן מובא בנוגע לעוד מנהגים, אשר אין בינם ולבין היות ראש השנה ראש חודש ולא כלום: א) "ומטעם זה נמי אין תוקעין בערב ראש השנה, כי אז יהי' סבור השטן שעבר יום הדין", ב) "וכן מכח זה מתחילין לקרות בראשית בשמחת תורה כדי שלא יבין את ראשית שנה או אחרית שנה".

אז מוכח שלא זהו הביאור בענין ערבוב השטן, וחוזרת שאלתנו – [גם אם נאמר שזהו אכן הביאור בענין ראש חודש] איך שייך לומר שעל ידי שלא תוקעים בערב ראש השנה, ועל ידי שלא מתחילים לקרוא את התורה (מבראשית) מערבבים את השטן, שיחשוב אשר "עבר יום הדין", ובפרט שהרי מכמה ענינים מוכח שזהו ראש השנה (והחודש)?

ביאור [חלק א]:

המקור (הראשון) לענין ערבוב השטן בקשר עם ראש השנה נמצא בגמרא, בנוגע לתקיעת שופר בראש השנה בכלל, כהסבר לכך שתוקעים לא רק "כשהן יושבין" (תקיעות הראשונות, שהן חובה) אלא גם "כשהן עומדין" (התקיעות במהלך תפילת מוסף) – "כדי לערבב השטן".

ומפרש רש"י "שלא ישטין, כשישמע ישראל מחבבין את המצות מסתתמין דבריו", היינו שבזה שמוסיפים במצוה מראים שמחבבים את המצוות, וזה סותם את דברי השטן המקטרג – וזה הערבוב.

תקיעות חודש אלול:

על דרך זה אפשר להסביר גם בנוגע לתקיעות שבמשך חודש אלול – גם עליהן מביאים את הטעם של לערבב את השטן:

ענין התקיעות בחודש אלול הוא "כדי להזהיר את העם שיעשו תשובה", ובוה שבנ"י תוקעים בשופר ומתעוררים בתשובה, השטן מעורבב, כי חושב שבנ"י כבר זכו בדין באלול, ואין תועלת בקטרוגו בראש השנה.

וזה הפירוש "שלא יבין מתי יהי' ראש השנה" – ברור שאת היום בלוח השנה הוא יודע, אבל את המיוחדות והשוני שביום ראש השנה, שביום זה יש דין ומשפט (ואז זמנו לקטרג) הוא לא יודע [וכמו שכתוב במפורש במהרי"ל "ואין יודע מתי הדין ויקטרג"]. וזאת כיון שאם יהודי חוזר בתשובה לפני ראש השנה, כבר מובטח לו שיכתב ויחתם בספרן של צדיקים, גזר דינו כבר נפסק באלול לטובה,

[ובפרט שבמשך כל השנה (לא רק בראש השנה) אפשר על ידי תשובה ותפילה לפעול ולקבל פסק דין לטוב, וכמו שרואים אצל חזקיהו המלך, שעל ידי תפלתו נוספו לו חמש עשרה שנה, ומשמע מהסיפור שזה לא הי' בזמן מיוחד בשנה - אז בטח שבאלול שייך לקבל פסק דין לטובה],

אז השטן חושב שאולי בנ"י כבר חזרו בתשובה באלול וזכו בדין, ולכן הקטרוג שלו הוא רק על הספק, לא כל כך בתוקף, כי חושב שהמקרה אבוד ובנ"י כבר זכו.

העדר התקיעה בערב ראש השנה:

ובכדי לערבב את השטן עוד יותר, שיחשוב שאכן כבר זכינו בדין בחודש אלול (על ידי התעוררות התשובה מהתקיעות), מבטלים את התקיעות בערב ראש השנה, כיון שכבר לא צריכים אותן – כבר זכינו בדין.

[ועל אף שהשטן יודע שדבר זה עצמו שלא תוקעים בערב ראש השנה הוא מנהג קבוע מלפני כן (ולא שהגיעו למסקנא השנה שכבר זכינו בדין ולכן לא צריך לתקוע), וטעמו ונימוקו עימו למטרה זו עצמה, לערבב את השטן, אז מדוע הוא מעורבב מזה?

כיון שהרי זהו מנהג שהוא תורה (מנהג ישראל תורה הוא), שהיא תורת אמת, ולכן יכול להיות מצב (אילו זכו) שבנ"י אכן התעוררו בתשובה ופעלו את עבודת ראש השנה באלול, ואכן עבר יום הדין ואין בשביל מה לקטרג, וממילא הקטרוג הוא על הספק, עם חלישות, כיון שיכול להיות שזהו מקרה אבוד מבחינתו כנ"ל].

שאר המנהגים:

על דרך זה הי' אפשר לומר גם בנוגע למנהגים האחרים שעושים בכדי לערבב את השטן:

ענין ראש חודש שבראש השנה הוא לא רק ענין של זמן (שהתחלת השנה היא בדרך ממילא גם תחילת החודש), אלא יש פה גם תוספת בעבודה, שמצד שזהו ראש חודש יש תוספת התעוררות בעבודת היום, ובמילא גם בתוצאתה, הזכי' בדין.

וכך גם מה ש"הי' ראוי לקרות פרשת בראשית בראש השנה", שאין זה רק מצד שזו תחילת השנה בזמן, אלא גם מצד שהענין של "גמרה של תורה" וגם "התחלת התורה" מוסיף בזכויותיהם של בני"י – שכמובן זה מביא הרבה תועלת בעבודה והשתדלות של ראש השנה לזכות בדין.

והמכוון בביטול ענינים אלה, הוא לערבב את השטן (לא שלא ידע באיזה זמן ראש השנה, אלא) בנוגע לענינו ועבודתו של יום ראש השנה – כיון ש(אילו זכו) לא צריכים את תוספת ההתעוררות של היום ראש חודש, ואת הזכויות של סיום והתחלת התורה, כיון שכבר זכו בדין, ולכן הקטרוג שלו אינו בחוזק כל כך, וכנ"ל.

דחיית הביאור בשאר המנהגים:

אם כן יוצא, שהערבוב אמנם נגרם מביטול המנהגים, אבל הסיבה לכך שלא יקטרג (או שיקטרג בחלישות) היא לא מצד מנהגים אלה, אלא מצד שחושב שהעבודה כבר הושלמה וזכו בדין, ולא צריכים את תוספת ההתעוררות –

ואם כן, למה מדגישים רק את השלילה, שלא מזכירים ראש חודש ולא מסיימים ומתחילים את התורה בראש השנה בכדי לערבב את השטן שלא יקטרג, ולא נזכר (אפילו ברמז) על החיוב, שעל ידי עבודת ראש השנה (או העבודה של אלול וכו') כבר זכו בדין ומצד זה השטן לא מקטרג (או לפחות מקטרג בחלישות)?

משמע אם כן, שהערבוב ומניעת הקטרוג (או על כל פנים חלישותו) קשורים ישירות לכך שלא מזכירים ראש חודש ולא מסיימים ומתחילים את התורה, שזה עצמו מערבב את השטן ומונע את קטרוגו.

[ואין זה בדומה לשלילת התקיעות בערב ראש השנה, שהסברנו לעיל שזה מבלבל את השטן שיחשוב שכבר זכו בדין, שהרי העדר התקיעות בערב ראש השנה בא בהמשך לתקיעות במשך כל חודש אלול (כדי להפסיק ולא לתקוע בערב ראש השנה, צריך לתקוע במשך חודש אלול . . .), שהעבודה של חודש אלול היא זו שגורמת לשטן לחשוב שכבר זכו בדין, ומוסיפים על זה את העדר התקיעה שיחשוב שכבר לא צריכים אפילו להתעוררות זו כיון ש"עבר יום הדין"].

ביאור [חלק ב]:

בשני ענינים אלה (אי הזכרת ראש חודש וסיום והתחלת התורה בשמחת תורה ולא בראש השנה), התוכן בערבוב השטן הוא, שהשטן רואה שחסר בעבודה של בני"י, כיון שלא מזכירים ראש חודש ולא מסיימים ומתחילים את התורה, ולכן זה פועל חלישות בקטרוגו, כי חושב שלא צריך להתאמץ למצוא חסרונות אצל בני"י, העבודה שלהם לא מספיק טובה בכל מקרה.

ואף שהוא יודע שזה עצמו בא לערבב אותו, עדיין הוא חושב שאינו צריך לעבוד קשה, שהרי לפועל חסר בהתעוררות ובזכויות של בני"י – לא מזכירים ראש חודש ולא מסיימים ומתחילים את התורה!

שאלה:

נשאלת אם כן השאלה לאידך גיסא:

איך יתכן שבאמת לוקחים מבני"י זכויות אלו? נכון שהכוונה בזה היא לערבב את השטן, אבל הרי סוף סוף חסר בזכויות של בני"י!

ביאור [חלק א]:

זה שמונעים זכויות בשביל לערבב את השטן, צריך להביא ומביא התעוררות תשובה עוד יותר עמוקה, מאשר מה שהי' נפעל על ידי ענינים אלה. זו התעוררות תשובה באופן של "קול היוצא מפנימיות הלב", שהוא יוצא "על ידי המרירות שבנפשו על ריחוקו מה' אשר רחוק ממנו בתכלית".

[בכלל יהודי יכול להתבונן בכך שהוא רחוק מה', בשביל להתעורר בתשובה, וההתבוננות בכך שהוא נמצא במצב כה נמוך שיש לשטן כח ביחס אליו, ועד כדי שצריכים לשלול ולקחת ממנו ענין של תקיעת שופר (בערב ראש השנה), הזכרת ראש חודש וקריאת פרשת בראשית (בראש השנה עצמו) – גורמת ליהודי לקלוט ולתפוס את ריחוקו מה' באופן הרבה יותר חזק, וזה מעוררו בתשובה שלימה.

ובפרט מסויים התעוררות זו היא עוד יותר עמוקה בנפש מאשר ההתעוררות שעל ידי תקיעת שופר – שהרי תקיעת שופר הוא דבר מבחוץ המעורר את האדם (וכן לגבי קריאת פרשת בראשית והזכרת ראש חודש), ואילו כאן ההתעוררות מגיעה ממנו עצמו, מהמצב שלו.

[ועל דרך סיפור שחסידי מספרים אודות אדמו"ר הרש"ב בתחילת נשיאותו:

נכנס אליו יהודי וביקש ברכה בענין מאוד רציני, שהי' צריך לזה התעוררות רחמים גדולה, והרבי ענה לו שאינו יכול לעזור לו. אחרי כזו תשובה, הוא יצא מהיחידות ופרץ בבכי מר. הרז"א (אחיו של אדמו"ר הרש"ב) עבר שם, ועל שאלתו את היהודי מדוע הוא בוכה כל כך, סיפר לו היהודי את מה שקרה, שהוא ביקש ברכה והרבי ענה שהוא לא יכול לעזור לו.

הרז"א נכנס לאחיו הרבי (וכנ"ל, זה הי' בתחילת ימי נשיאותו), ואמר לו היתכן - יהודי נכנס לבקש ברכה, ואתה אומר שאתה לא יכול לעזור, ועד שהוא בוכה בדמעות שלישי מרוב צער?!?

הרבי הרש"ב לבש את הגארטל, וציווה למסור לאותו יהודי שייכנס שוב, וכאשר הוא נכנס הרבי בירכו והברכה אכן התקיימה.

ולכאורה לא מובן, הרי הרבי יכל לעזור לו - כפי שרואים בסוף הסיפור - אז למה הוא לא עזר לאותו יהודי מיד, ולא רק שלא עזר לו, אלא פטר אותו מלפניו באופן כזה שהביאו לדמעות?

ואולי ההסברה בזה (בדרך אפשר) היא על דרך הנ"ל:

בזמן שאותו יהודי נכנס בפעם הראשונה לבקש את הברכה, הוא לא הי' מוכשר מצד מצבו הרוחני לקבל ברכה כה גדולה כפי שהמצב דרש - הוא לא הי' כלי לברכה, ואכן לא הי' ניתן לעזור לו.

אבל תשובת הרבי (שאינו יכול לעזור לו) פעלה עליו כזו שבירה שהוא שפך את לבבו ונפשו לפני ה' - וזה פעל בו שהוא נעשה כמציאות חדשה, והוא כן הי' כלי לברכתו של הקב"ה על ידי ודרך הרבי].

ביאור בעומק יותר [חלק ב]:

בנוסף לכך שזה פועל אצל בני" התעוררות תשובה עמוקה יותר, בעומק ואמיתית הענין לא חסר גם העילוי של העשי' בפועל (של תקיעת שופר בערב ראש השנה, והזכרת ראש חודש וקריאת פרשת בראשית בראש השנה עצמו) - על אף שלא עושים אותם בפועל.

וזאת, כיון שהעדר העשי' שבדברים אלה הוא מנהג ישראל אשר "תורה היא", וממילא זה נעשה ענין של קיום (בפועל) התורה, שמקיימים את המנהג (שלא

לתקוע ושלא לקרוא פרשת בראשית ושלא להזכיר ראש חודש), שקיום התורה הוא הרי מתוך שמחה רבה.

אם קיום התורה ומצוות הוא רק מצד ההבנה, או מצד שיש לו בזה תענוג – יש מקום לחילוק בין עשי' בפועל לשלילת עשי', שבענין (ומנהג) של שלילה לא יהי' לאדם כל כך חיות כפי שיש לו בענין של עשי' חיובית.

(וזהו גם החשבון של השטן – שסוף סוף חסר בעבודה של בני' בפועל, ולכן אינו צריך לעבוד קשה בקטרוגו [ובפרט שמהענין של קול פנימי (שהוא ענין ההתעוררות תשובה שהאדם מתעורר מצד העדר העשי' בדברים הנ"ל) הוא לא יודע (ואפילו בנוגע למחשבה) לכאורה הכוונה בזה לשאול שהרי האדם לא יכול להתעורר בתשובה בלי לחשוב, והרי השטן יכול לדעת מהמחשבות?], הרי יש דרגות גם במחשבה)).

אבל באמיתית הענין, מצד רצון המלך, אין חילוק בין עבודה אחת לעבודה אחרת. וממילא גם אצל יהודי שמקיים את המצוות מצד ש"קדשנו במצותיו וציונו", אין נפקא מינה איזה סוג עבודה זה, ולכן אפילו אם נראה שהוא מפסיד ומאבד ענין טוב, הרי בידועו שזה חלק מהתורה, הוא עושה זאת מתוך שמחה רבה וטוב לבב.

וזה עצמו מביא את הכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה למטה מעשרה טפחים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

דעת

סיכום תובנות והוראות בנקודות

ערבוב השטן היינו לגרום (שלא יקטרג, או) שקטרוגו יהי בחלישות ולא בתוקף.

תקיעת השופר בחודש אלול והתקיעות דמעומד שבראש השנה עצמו (וכן העדר התקיעה בערב ראש השנה) גורמים לו לחשוב שבנ"י כבר זכו בדין (תקיעות חודש אלול עוררו לתשובה) (העדר התקיעות בערב ראש השנה כי כבר לא צריכים להתעוררות נוספת), ותקיעות דמעומד מראות שבנ"י מחבבים את המצוות ולכן כבר זוכים בדין).

ואף שכן הוא בכל שנה, והטעם הוא ערבוב השטן – הרי זהו מנהג ישראל תורה, ואולי השנה זה באמת ככה והם כבר זכו בדין.

ולאידך העדר הזכרת ראש חודש וזה שלא קוראים פרשת בראשית (היינו לא מסיימים ומתחילים את התורה) בראש השנה, גורם לו לחשוב שמכיון שחסר בזכויות של בנ"י, אינו צריך להתאמץ בקטרוגו.

ואף שכן הוא בכל שנה, והטעם הוא ערבוב השטן – הרי לפועל לא עושים, וממילא בפועל חסר.

אבל האמת היא, אשר:

(א) זה גורם ליהודי להתעוררות תשובה יותר עמוקה וחזקה, כי תופס שנמצא במצב כה נמוך שמונעים ממנו זכויות כיון שיש לשטן כח נגדו, ובזה זוכים בדין.

(ב) בעומק הענין לא חסר הפועל, כיון שזהו מנהג ישראל תורה, וגם העדר העשי' הוא קיום, שצריך לעשות מתוך שמחה רבה – והקיום מתוך שמחה (שמראה שאינו מקיים מצד הבנתו והתענוג שלו אלא מצד שזה רצון ה') פועל כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

❖ יש להעיר שמתוך השיחה יוצאת לכאורה סתירה - הוא מקטרג בחלישות כיון שחושב שכבר זכו בדין, או מצד שאינו צריך להתאמץ כי חסרות זכויות? ושמעתי מבארים שזה עצמו הערכוב, שעושים דברים הפוכים.

אבל (זה לא משמע בשיחה, ולכן נראה לי לבאר אחרת, אשר) לכאורה הוא מקטרג בחלישות מצד ממה נפשך - אם כבר זכו בדין, מה לו להתאמץ, ואם הם לא זכו, הרי חסר להם זכויות, ושוב לא צריך להתאמץ.

במילים אחרות, ערבוב השטן הכוונה שגורמים לקטרוגו להיות בחלישות, ולזה כמה (שני) אופנים (כלליים), מטרת חלקם לגרום לו לחשוב שכבר זכו בדין, ומטרת חלקם לגרום לו לחשוב שאינו צריך להתאמץ בקטרוגו כיון שחסרות זכויות.

❖ יש כאן ענין חדש - הזכי' בכתובה וחתימה טובה היא לא רק בעבודת ראש השנה, עם התעוררות תשובה וכו' וכו', אלא על ידי השמחה בקיום מנהגי ישראל (בשלילת עשי'), שהאדם מראה שמקיים מצוות (לא מצד רצונו והבנתו הפרטיים, אלא) מצד שזו מצות המלך הקדוש ברוך הוא.

▪ ראשית, יש להתבונן בכך שנמצאים במצב רחוק מה', ועד כדי שמונעים מאיתנו זכויות בכדי לערבב את השטן - שזו תנועה של מרירות - לחזור בתשובה.

▪ ויחד עם זה, לשמוח בכך שאנחנו מקיימים את מנהג ישראל תורה, ובזה נזכה לכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה למטה מעשרה טפחים בגשמיות וברוחניות גם יחד.

